

UREDNIŠTVO ZARJE je v Ljubljani, Frančiškanska ulica št. 8
iskarna I. nadst. Uradne ure za stranke so od 10. do 11.
dopolodne in od 5. do 6. popoldne vsak dan razen nedelj in
praznikov. Rokopisi se ne vračajo. Nefrankirana pisma se ne
sprejemajo.
VAROVNICA: celoletna po pošti ali s pošiljanjem na dom za
Avstro-Ogrsko in Posno K 2160, polletna K 1080, četrtletna
K 540, mesečna K 180; za Nemčijo celoletno K 2640; za
ostalo inozemstvo in Ameriko celoletno K 36—.

Posamezne številke po 8 vin.

ZARJA

**ZARJA izhaja vsak dan razen nedelje in praznikov
ob pol 11. dopoldne.**

UPRAVNIŠTVO se nahaja v Selenburgovi ulici št. 6, II., in
uraduje za stranke od 8. do 12. dopoldne in od 8. do 7. zvečer.
Inserati: enostopna petlitratca 30 vin., pogojen prostor, poslaži
in reklame 40 vin. — Inserate sprejema upravništvo.

Nefrankirana ali premalo frankirana pisma se ne sprejemajo.
Reklamacije lista so poštne proste.

Stev. 667.

V Ljubljani, v torek dne 26. avgusta 1913.

Leto III.

Rešitev v delu in organizaciji.

Najhрупnejši dnevi katoliškega shoda so
mili. Ljubljana dobiva polagoma zopet svoje
navadno lice — in to lice ni klerikalno. V Ljubljani
se je vršila velika črna parada, ali Ljubljana
ni sodelovala pri njej. Bila je revija, s katero
je klerikalizem pokazal, kaj da ima; našok
ni bil, če pa je imel biti, se ni posrečil. O
tem se klerikalci menda sami ne motijo.

Ali naša naloga ni, da bi si belili glave,
kaj si klerikalci domišljajo ali ne domišljajo,
kako izrabljajo ali ne izrabljajo svoj zbor, tem-
več nam je skrbeti za to, kako pripravimo pot
do svojih ciljev, o katerih smo v dnu duše pre-
pričani, da je brez njih nemogoča rešitev de-
lavskega ljudstva. Takozvani katoliški shod
nas zanima in nas mora zanimati zato, ker je
klerikalizem velika ovira do naših ciljev in ga
moramo premagati, če hočemo, da bo člove-
stvo kdaj svobodno.

Klerikalna stranka je hotela s svojo pri-
reditvijo, za katero je porabila vsa sredstva
agitacije in sijaja, povedati to: Glejte našo
moč! Saj smo nepremagljivi, ker nas je pre-
več! — In število je res velika moč, pa se zdi
zaradi tega marsikomu, da je tak argument
brezpogojno odločujoč. Mnogo se jih je že za-
radi tega vpisalo v klerikalno armado, ker je
velika, pa mislijo, da se jim bo tam najbolje
godilo.

Ali število ni edina moč. Ako bi bila kleri-
kalna stranka iz železa, bi se lahko obrabila,
ker ni sploh nič večnega na svetu. Ljudje pa,
ki so prišli vanjo, tudi lahko odidejo iz nje, če
ni vezi dovolj močne, ki jih tam drži. Njeni mo-
gotci trdijo, da so tako vez katoliška načela.
Ali bognedaj, da bi se začela ta načela pre-
iskavati! Pokazala bi se votlina, ki se ne dá z
ničemer izpolniti. Katoliška načela so dobra,
ker si jih vsakdo lahko razlaga na svoj način;
prav zaradi tega so pa tudi slaba, ker ne dajejo
nikomur zanesljive, trdne podlage in ker njih
trdoba vsakogar lahko razočara.

Ali tudi če bi bila drugačna, bi bila neza-
dostna. Vzemimo katoličanstvo z najidealnejše
strani, pa moramo spoznati, da njegove nauki
ne zadostujejo za življenje na tem svetu, ki ima
svoje neizpremenljive materialne zakone in
svoja z zgolj verskimi nauki nepremagljiva na-
protja. Najlepše teorije krščanstva ne obsta-
nejo v krutem praktičnem življenju. Glavni nje-
gov nauk je ljubezen do bližnjega; to pa bi z
najmodernejšimi sredstvi razsvetljave zaman
iskali po tem dvatisočletnem svetu krščanstva.
Kajti močnejši od vseh nauk ljubezni so ma-
terijalni razlogi, ki utemeljujejo nasprotja.

Klerikalna stranka hoče biti velika, pa
ravna tako kakor vse od nejasnosti živeče or-
ganizacije. Za podjetnika in delavca, za gospo-
darja in hlapca, za izkoriščevalca in izkorišča-
nega je prostora v njej. Interesi pa si naspro-
tujejo. Kar je prav mogotcu, škoduje sužnju,
in če si hoče revež popraviti položaj, gre to le
na račun bogatina. Čigave interese naj zastopa
stranka, ki hoče imeti vso zmes v svojem ta-
boru?

Poznamo tiste lepe besede, ki zahtevajo
usmiljenje od gospodarja. Ali krasni družabni
red, v katerem živimo, mu nalaga, da naj bo
neusmiljen, ker pride sicer preleško v položaj,
da bi sam potreboval usmiljenja drugih. Izko-
riščaj, ali pa boš izkoriščen — to je jekleni za-
kon kapitalističnega sveta.

Zato ima klerikalna stranka izkoriščane
od danes do jutri lahko v svojem taboru. Trajno
jih ne more imeti, ker ne more preprečiti iz-
koriščanja. In kadar postane jarem pretežak, se
zgane tudi najbolj potlačen suženj. Klerikalna
stranka je velika; ali ta veličina ji postane sčas-
oma pogubna, ker največjemu delu svojih pri-
stašev ne more dati, česar najbolj potrebujejo.
Ogromen del današnjih klerikalcev ne spada v
klerikalno stranko in je sedaj le zato v njenih
vrstah, ker še ni prav spoznal svojega položaja

in se ni poučil o potih, ki vodijo do resnične
rešitve.

Zato se ni ustrašiti velikosti te stranke, ki
doslej neomejeno vlada v deželi in ki danes
lahko mobilizira tako armado, kakršno je v ne-
deljo vodila po ljubljanskih ulicah.

Ali treba je priznati, da tudi klerikalcem
ni padla moč kar sama od sebe iz nebes. Če-
prav ustvarja nezavednost ljudstva tla, na ka-
terih klerikalizem doslej tako imenito uspeva,
je vendar neizpodbojna resnica, da je njegova
moč plod dela; in katoliški shod z vsemi svo-
jimi paradami in z vso šminko je bil vendar
slika velike organizacije. Zoper delo pa po-
maga le delo, zoper organizacijo zmaguje le or-
ganizacija.

Kdor hoče premagati klerikalizem, mora
biti delaven, in sicer bolj kakor klerikalci; in
ustvariti mora organizacijo močnejšo od nje-
gove. Če bi bilo to nemogoče, tedaj bi seveda
ne kazalo nič drugega kakor vdati se v božjo
voljo in odložiti orožje, pa čakati na neizogibno
smrt. Blazno in zločinsko je goniti ljudi v boj,
ki mora biti izgubljen. Toda vojna zoper kleri-
kalizem je polna upanja in zmaga ji je gotova,
če se vodi z jasno zavestjo in z odločno voljo.

Sila, ki je poklicana, da premaga klerikali-
zem, je pa moderno delavstvo. In njegove or-
ganizacije so edine, ki bodo danes ali jutri lahko
kos klerikalnim. Zakaj le prave delavske or-
ganizacije morejo dati delavstvu moč, ki jo potre-
buje za svoje boje.

Delavstva imamo, izkoriščanja imamo,
bode imamo. Vse pogoje imamo, iz katerih
lahko zraste velika, uspešna delavska organi-
zacija. Kjer so tla in kjer je material, tam se
lahko zida hiša. Ali treba se je lotiti dela.

Slabičem je bil katoliški shod lahko vaba,
plašljivcem strašilo; mislečim in samozave-
stnim ljudem pa ne more biti nič drugega kakor
vzpodbuda na čim krepkejši in odločnejše delo.
Socialna demokracija ima svojo politično in
strokovno in gospodarsko organizacijo. Treba
je le, da jo izgradi in napravi iz nje eno ar-
mado, ki se bi lahko uspešno merila tudi s črno
vojsko. To pa bomo le tedaj dosegli, če stori
vsak sodrug do zadnjega svojo dolžnost. Kajti
zavednemu delavcu ni le dobra volja, če izpre-
govori tupatam kakšno besedo za svojo
stranko; njegova dolžnost je, da dela zanj z
vsemi svojimi močmi, kajti uspehi tega dela
bodo njegova korist. Če se je mogla razširiti
klerikalna organizacija, se mora še lažje soci-
alno demokratična, ki ima za delavstvo zdravo,
stvarno vsebino. In kar je mogoče, se mora
izvršiti. Naj se nihče ne odtegne delu, pa bomo
tudi vsi uživali uspehe.

V delo za stranko pa spada tudi delo za
strankino časopisje. Tudi v tem oziru je raz-
voji klerikalne stranke izredno poučen. Njena
moč je rasla z njenim časopisjem. Danes je vsa
dežela preplavljena z vsakovrstnimi klerikal-
nimi listi, in to koristi razširjanju klerikalizma
več od vseh fajmoštrov in kaplanov. Tudi de-
lavska stranka se ne bo mogla razviti tako ka-
koro je treba in ne bo dosegla odločujoče moči
brez utrjenega delavskega časopisja. Važno-
st in vrednost lista spozna pa človek šele tedaj,
kadar ga čita. Do tega ga je torej treba pripra-
viti. Ljudje ne prihajajo sami od sebe v or-
ganizacije, ljudje ne naročajo sami od sebe čas-
opisov. Za oboje je treba agitacije, ki mora biti
neumorna kakor boj nasprotnikov. In v službo
te agitacije se mora postaviti vsak sodrug, ki
se je prepričal, da je rešitev le v socializmu.

Katoliški shod je bil imeniten nauk. Le
učimo se iz njega, da je treba delati! Izvajamo
posledice, pa delajmo! Delajmo, da bo organi-
zacija, naša armada, močna kakor klerikalna,
da bo časopisje, naše orožje, krepko kakor kle-
rikalno, pa pade tudi klerikalna sila in noč se
umakne dnevu.

Draždanski sodrugi v Ljubljani.

Včeraj je imelo ljubljansko delavstvo zo-
pet dan, ki je vreden spomina. Sodrugi iz Draž-
dan, ki potujejo v Benetke, so se na svoji poti
ustavili pri nas, in četudi je bil čas, ki so ga
prebili med nami, le kratko odmerjen, je ven-
dar tudi ta poset zadostoval, da se je pokazala
vsa prisrčnost, ki vlada med zavednimi so-
drugji vsega sveta, tudi če se niso še nikdar
prej videli. Enaka načela, enaki boji in enaki
cilji združujejo proletarce vseh dežel, in ta vez
je tako močna, da se ji ne more primerjati no-
bena druga.

Potovanje draždanskih sodrugov v Benet-
ke je več kakor navaden zabaven izlet. V njem
kakor v vseh podobnih delavskih potovanjih
se izraža napredek delavskega razreda. Iz
njega odseva dejstvo, da delavec ni več suženj,
tudi če je zatiran in izkoriščen; kajti v njem se
je oživela volja, ki je suženj ne pozna. Moderni
delavec ne mara več molče prenašati trpljenja,
ampak se bojuje za uveljavljanje svojega
človeškega dostojanstva. In svoje življenje ho-

če uživati, da bo na smrtni postelji vsaj neko-
liko vedel, čemu je bil na svetu. To beneško
potovanje krepko pobija nespametne govornice
nasprotnikov, češ, da ne more dati socialna de-
mokracija svojim pristašem nič drugega kakor
fraze za bodočnost, katere nikdar ne bo. Kdaj
godi delavci še niso bili organizirani, bi bili mogli
gori na severu kdaj sanjati, da bodo sploh
kdaj videli Benetke? Treba je bilo velikega
dela in boja, preden se je gmotni položaj de-
lavstva toliko zboljšal, da so mogli misliti na
tak užitek. To potovanje pa je tudi sijajen ar-
gument proti očitaniu, da zahtevajo delavci
boljše plače le zato, da bi lahko več zapili. Rav-
no neorganiziran, indiferenten delavec, ki čuti
svojo bedo, pa ne pozna nobenega izhoda iz
nje, je najbolj v nevarnosti, da se pogrezne v
alkoholizem, iščeč v pijanosti pozabljeno in to-
lažbo za vse gorje, ki ga ne zna premagati.
Če pa se je delavstvo s pomočjo svoje or-
ganizacije povzpelo le na prvo stopnjo človečno-
sti in se zopet v organizaciji naučilo spoznavati

vrednost življenja, tedaj zahrepeni po vsem,
kar je lepo in dobro. Tedaj sega strastno po
knjigah, tedaj si utrjava čas od počitka, da
more poslušati predavanja, tedaj potrka na
vrata učilšč in gledališč in koncertnih dvoran,
tedaj zakoprni po svetu, po njegovih znamen-
itostih in lepotah, po spoznanju dežel in naro-
dov, po spomenikih zgodovine in človeškega
dela. Socialna demokracija kaže delavcu cilj
osvoboditve v budočnosti, ali do njega ga noče
voditi skozi samo puščavo. Organizira ga, da
bo močan za zadnji boj, ali tudi dotlej mu hoče
olepšati, oplemeniti življenje, kolikor le do-
puščajo moči. Socialna demokracija je politi-
čna stranka, ali ona je tudi mogočna kulturna
sila.

Draždanski sodrugi so se pripeljali včeraj
ob 5. popoldne v Ljubljano. Že na poti pa so
opazili, da se tudi tukaj vozijo po krajih, kjer
prebivajo zavedni delavci in sodrugi, bojujoči
se za enake cilje kakor oni. Do Zidanega mo-
stu se jim je odpeljal sodrug Čobal nasproti
in jih je tam ob prihodu ob tri četrti na 4. po-
zdravil. Vlak se je tukaj le kratke čase ustavil;
ali sprejem je bil lep in prisrčen. Vseokrog iz
hiš so vihrale rdeče zastave in rdeče rute, na
kolodvoru je bila velika množica sodrugov z
godbo, in vse to kakor tudi prisrčni pozdrav s.
Čobala je napravilo na izletnike najboljše vtis.

Od Zidanega Mostu dalje se vlak ni ustav-
ljal. Ali vse do Zagorja so bili sodrugi pozdrav-
ljani na vseh postajah. V Hrastniku, v Trbov-
ljah, v Zagorju so se zbrali rudarji v velikem
števili z rdečimi zastavami, v Trbovljah tudi
z godbo, na kolodvorih. V Hrastniku so vse-
okrog po drevju visele rdeče zastave.

Ob 5. je pridrhal sestavljeni vlak v Ljub-
ljano. Pred kolodvorom se je zbralo veliko
število ljubljanskega delavstva, na postaji so
bili pripravljeni reditelji. Z ozirom na velikan-
sko število tujih gostov ob priliki katoliškega
shoda so bile priprave spojene z velikimi teža-
vami. Zlasti je bilo zelo kočljivo stanovanjsko
vprašanje. S hvalevredno pomočjo Zveze za
tujski promet in deželnege odbora se je pri-
pravljalnemu odboru posrečilo rešiti tudi to
vprašanje. Razdelitev izletnikov v partije za
določitev stanovanj se je izvršila zelo hitro
in gladko. Medtem je s. Anton Kristan s
kratimi a jednatimi besedami pozdravil go-
ste, reditelji pa so odvedli vsak svoj oddelek
skozi gosti špalir ljubljanskih sodrugov v do-
ločena stanovanja. Potem so jim pokazali me-
sto, kolikor je bilo pač v tem kratkem času
mogoče.

Dnevne beležke.

— **Učiteljstvo,** seveda člani »Slomškove
zveze«, je tudi manifestiralo za »katoliško mi-
sel« v nedeljskem izprevodu. Ni jih bilo veliko
in sicer zato ne, ker so se udeležili izpreveda
le tisti, ki niso prišli v »Slomškovo zvezo« šele
takrat, ko je zagospodarila po Kranjskem ko-
ruptna S. L. S. Uskoki iz liberalne stranke, ki
so danes največji kričači pri Slomškarjih, so se
raje poskrili, ker jih je bilo najbrže sram, da
bi po ljubljanskih ulicah javno dokumentirali
svoje koritarstvo. Ali tudi učitelji in učiteljice
ki so korakali v nedeljskem izprevodu, so naj-
brže sodelovali bolj prisiljeni nego rade volje
pri klerikalni politični manifestaciji. Saj je
javna tajnost, da ravno oni učitelji in one uč-
teljice »Slomškove zveze«, ki so pri klerikalni
stranki res iz prepričanja, krepko obsojajo
pristransko delovanje deželnih kristianov. Ko
je razdeljeval deželni odbor po svoji »previ-
dnosti« draginske doklade med kranjsko uč-
teljstvo, je bilo prav mnogo Slomškarjev, ki
so se zgrajali nad krivičnim zapostavljanjem
svojih stanovskih tovarišev in tovarišic. To je
najbrže napotilo deželni odbor, da je nakazal
pozneje tudi podpore — seveda ne tako obilne
kakor Slomškarjem — učiteljstvu, ki ni kleri-
kalno. Kranjsko učiteljstvo v celoti bi bilo sto-
rilo od vsega začetka mnogo pametneje, če bi
se ne bilo udejstvovalo s svojimi organizacijami no-
beni politični stranki. Ker ne liberalna, ne kle-
rikalna stranka, nista storili doslej še ničesar
v resnici koristnega za učiteljstvo. Obljube
sta delili obe stranki učiteljstvu, komplimente
sta delali obe stranki učiteljstvu, ali dejani,
ki bi bila izboljšala bedno stanje kranjskega
učiteljstva, ni bilo. Če bi pa imelo kranjsko
učiteljstvo krepko in enotno stanovsko or-
ganizacijo, brez vsake politične tendence, potem
bi bile razmere kranjskega učiteljstva že davno
drugačne. Taka organizacija bi se seveda ne
smela zadovoljevati s ponižnimi prošnjami,
vdanostnimi izjavami, temveč bi morala zahte-
vati in podkrepiti svoje zahteve tudi s primer-
nimi sredstvi — ustrašiti bi se ne smela tudi
najostrejšega. Ali danes je kranjsko učiteljstvo
razdvojen, razdvojen po zato, ker manjka
večini našega učiteljstva stanovska zavest in
gleda vsak le na svoje osebne koristi. Sedaj se
godi boljše klerikalnemu učiteljstvu; ko pa pride
prej ali slej zopet liberalna stranka do krmila,
bo protežirala svoje pristaše, kakor je bila to
že prakticirala pred leti. In vsled nemoralnega
izrabljanja moči ne trpe le posamezniki, temveč
ves stan. Kratkovidno in za inteligentne ljudi
neprimerno je takšno zastopanje stanovskih
interesov, kakršno se goji sedaj s »Slomškovo
zvezo«, pozneje enkrat se bo pa gojilo z libe-
ralno organizacijo. Čvrsto organiziranemu uč-
teljstvu bi pa ne bilo treba delati štafaže sedaj

Ob 8. zvečer se je napolnil ves »Narodni
Dom«. Velika dvorana, galerija, gornji vestibil,
vse je bilo natlačeno polno, pa vendar ni bilo
mogoče vsem udeležencem odkazati sedežev.
Le ob redkih priredbah je v tem domu taka
gneča, kakor je bila snoči. Ali gostje so se
brez godrnjanja vdali neizogibni usodi in so
se po splošnem zatrijevanju prav dobro po-
čutili.

Najprej je pozdravil izletnike sodrug Čo-
bal v slovenskem jeziku. V njihovem imenu
se je sodrug Schwarze iskreno zahvalil
za ljubeznivi sprejem. Pozneje je govoril so-
drug Etbin Kristan v imenu izvrševalnega
odбора jugoslovanske socialnodemokratične
stranke; enostavne a prisrčne besede so iz-
zvale frenetično odobravanje gostov.

Pevski zbor združenih organizacij pod
vodstvom sodruga Baloga in združeni mo-
ščanski in glinški tamburaši pod vodstvom s.
Lehpa merja so izvršili koncert, ki je nem-
škimi sodrugom izredno ugajal. Zlasti za tam-
burice, ki jih je večina prvič slišala, so kazali
veliko zanimanje.

Naši gostje so bili od vsega, kar so pri
nas videli in slišali, naravnost navdušeni in
po njihovih odkritosrčnih zatrdilih smo lahko
prepričani, da so vzeli na Ljubljano in na slo-
venske delavce sploh najboljše spomine s sabo.
Priznavali so, da so bili presenečeni, tembolj
ker so prišle tudi njim tiste govornice o narod-
nem sovražstvu Slovencev do ušes. Zdaj so
bili vsi polni hvale tega, kar so v kratkem času
doživeli pri nas, pa so sami obžalovali, da niso
mogli dlje ostati med nami. Mi pa jim iskreno
želimo, da bi se njihovo potovanje do konca
ugodno izvršilo in jim zapustilo prijetne spo-
mine za vse življenje.

Danes ob 6-20 zjutraj so se naši gostje
odpeljali v Postojno, da si ogledajo jamo. Na
kolodvoru se je zbralo znatno število sodru-
gov, da se posloje od izletnikov, ki niso mogli
prehvaliti sprejema na slovenskih tleh in so
zatrjevali, da jim ostane Ljubljana v najlep-
šem spominu. V imenu stranke se je poslovil
od njih s. E. Kristan. Zasedanje prostorov se
je izvršilo brez najmanjših stitnosti. Točno ob
določenem času je odbral vlak. Tisoč robcv
je mahal iz oken: naši sodrugi so pozdravljali
s klobuki in z robc. Gromoviti klici »živio!«
»Hoch die Laibacher!« in na svidenje... potem
tiše in tiše, dokler ni vlak izzgnil za ovinkom.

V Postojno spremlja izletnike s. Hlebš.
Nocoj pridejo v Trst.

eni, sedaj drugi politični stranki, ampak bi na-
stopalo lahko tako kakor bi izprevidelo samo,
da je najboljša.

— **Odkod pa toliko »Orlov«?** Tako so vpra-
ševali ljudje, ki so gledali pri nedeljskem iz-
prevodu res veliko število klerikalnih »telovad-
cev«. Klerikalci so uporabljali tudi tukaj svojo
staro metodo. Ljubljanski mesarski pomočniki
so krepki fantje in klerikalci so hoteli njihovo
postavnost še bolj uveljaviti, pa so jim dejali:
»Če sodelujete pri nedeljskem izprevodu kot
Orli, Vam kupimo vso uniformo od nog do
glave.« Prav nič se ne čudimo, da je fante zmi-
kala rdeča srcaja in čepica, ki se lahko tako
imenitno potisne na glavo, da izgleda fant pre-
cej bolj korajžen, pa so šli z »Orli«. Ljubljanski
mesarji se pa sedaj na ves glas smejajo impo-
zantnemu številu »Orlov«. Tako kakor v Ljub-
ljani so prav gotovo fabricirali tudi po drugih
krajih »čvrste Orle« in Ljubljanci so potem
lahko kar zijali od začudenja. Samo to se je
zdelo marsikomu čudno, da noge nekaterih
»Orlov« niso kar nič upoštevale takta godb,
ampak so mahale kakor so navajene vsak dan.

— **Beblov naslednik v državnem zboru.**
Bebel je zastopal v nemškem državnem zboru
prvi hamburški volilni okraj. Zaupniki tega
okraja so sklenili, da predlagajo na prihodnjem
zborovanju socialno demokratične organizacije
za ta okraj sodruga Oto Stoltena za kandidata.
Sodrug Stoltlen je urednik hamburškega so-
cialističnega glasila »Hamburger Echo«. Sodrug
Stoltlen je že dolgo vrsto let zastopnik v ham-
burškem mestnem svetu in tudi načelnik so-
cialno demokratične frakcije, ki šteje 20 članov.
v mestnem svetu. Sodrug Stoltlen je bil prej
kovinar, sedaj je pa že dolgo časa urednik.
Star je že čez 60 let.

— **August Bebel,** tako je naslov 32 strani
obsegajoči knjižici, ki jo je izdal in založil ar-
tistični zavod Orell Füssli v Curihu. Knjižica
je spisana v spomin Beblu in ima 18 prav lepih
ilustracij. V knjižici je opisan mrtvaški izpre-
vod in upepelitev trupla ter na kratko tudi
Beblovo bivanje v Curihu, kjer je zadnja leta
živel, kadar ni bilo državnoborskega zasedanja.
Sodrugom, ki razumejo nemški, prav toplo pri-
poročamo knjižico, ki velja 96 vinarjev. Naro-
čila sprejema: Artistisches Institut Orell Füssli,
Zürich.

— **V devet in pol urah iz Pariza v Berlin.**
Znani francoski letalec Letort je odletel v so-
boto ob petih zjutraj iz Pariza in dospel v Ber-
lin ob dveh 21 minut popoldne. Iz Pariza v Ber-
lin potrebuje najhitrejši brzovlak 22 ur. Letort
je preletel to črto v devetih in pol urah. Čez
eno uro je Letort zopet odplul iz Berlina, in
sicer v Peterburg.

— **Shod v Zagorju.** V nedeljo, 31. t. m. ob 3. popoldne bo v dvorani g. Rih, Mihelčiča javen rudarski shod z dnevnim redom: 1. Poročilo o mednarodnem rudarskem kongresu; 2. Zavarovanje proti nezgodam. Vse rudarje vabimo, da se udeležijo tega važnega shoda.

— **Umrli so v Ljubljani:** Marija Jekovec, učiteljeva vdova, 63 let. — Marija Triler, liči tovarniškega delavca, 4 leta. — Stanko Višnikar, rejenc, 4 tedne. — Julij Borštnar, rejenc, 10 mesecev. — Marija Černe, posestnikova žena, 70 let.

— **V zaporu se je obesil.** V soboto ponoči se je v policijskem zaporu obesil Pavel Železnikar, ki je imel za mesto prepovedan povratek. Njegovo truplo so prepeljali v mrtvašnico k Sv. Kristofu.

— **Ubij v Črnomlju.** V Vajsovi gostilni v Črnomlju sta pila prvo nedeljo v avgustu delavca — domačina France Kuzma iz Zorenc pri Butoraju in Mate Majerle iz Vojne vasi. Stara sta 18 oziroma 19 let. Prišli so v gostilno tudi trije Hrvati, namreč Jerkič Mate, Rukavina Franc in Sorčič Luka. Majerle jih je začel takoj brez povoda psovati in zmerjati in je nazadnje kar vrgel litrsko steklenico Rukavini v glavo. Sorčič je Majerleja za to začel z batino nabijati, dokler nista pobegnula iz gostilne Majerle in Kuzma. Šla sta v Skubičevu gostilno in popivala naprej. Ravno tja so prišli Hrvati, ki so prav gotovo iskali izzvalca Majerleta, da se z nosijo nad njim. Začel se je zopet prepir med obema strankama. Gostilničar je izrinil obe stranki iz gostilne, toda prepira ni bilo konec; nadaljeval se je na cesti, kjer se je tudi kmalu končal s tem, da sta morala domačina bežati pred razjarjenimi Hrvati. Kuzma in Majerle sta prišla zopet v Skubičevu gostilno. Nista pa še dolgo sedela sama, ko pridejo tja zopet Hrvati. Brez vsakega posebnega uvoda so zgrabili Hrvati za stole in začeli udrihati po Slovencih. Zopet sta morala bežati. Hrvati so pritisnili za njima in so z noži ranili oba precej občutno. Majerle je dobil sunek v prsa. Kuzma pa od zadaj v levo pleče. Hotel je pobegniti, toda kri je bruhala iz rane, da se je vsled izgubljenih krvi onesvestil. Prenesli so ga v bolnišnico in ga potem čez par dni prepeljali v Kandijo v bolnišnico usmiljenih bratov, kjer je umrl 12. avgusta, ker je imel pretežno leva pljuča. Storišče so zaprli.

— **Obešenega so našli** 22. t. m. zjutraj v gozdu pri Veliki Gobi v litjskem okraju okrajnega slugo Janeža Pajerja. Prodajal je leta 1910 posestvo v Borji, s samo službo pa ni mogel izhajati; zato je zlezel v dolgove. Ker ni bilo tudi doma prave zastopnosti, se mu je najbrže um omračil. Njegova mati je bila že v blaznici v oskrbi.

— **Kinematograf »Ideal«.** »Maks na ogledeh« je najnovejša burka z Linderjem, ki se predvaja v kino »Ideal« od danes do četrta. Ostali spored je velezanimiv, kakor sledi: V torek 26.: Carigrad. (Potovalni film.) V sredo 27.: Žurnal Pathé. (Kinematografska poročila. Najnovejši dogodiljaji, literatura, sport, moda itd.) V četrtek 28.: Hadji, preokrenjeni človek. (Varjete.) Zadnja pot. (Kolorirana senzaciska drama v dveh dejanjih.) — Pri vseh predstavah.) Puncike nrale Hildice. (Krasna veseliga v dveh dejanjih.) — Pri vseh predstavah.)

Narodnjaki v parlamentu in železničarji.

»Edinost« z dne 2. avgusta 1913 piše: »Proti našemu železničarstvu« od Zveze Jugoslovanskih železničarjev:

C. kr. ravnateljstvo državnih železnic v Trstu. St. 106/2/pres. Trst, dne 31. julija 1913.

Službeni ukaz.

Vsem uslužbencem in delavcem c. kr. obratnega urada Gorica drž. kol. Predmet: Shod »Zveze Jugoslovanskih železničarjev«.

Po časopisnih vesteh sem posnel, da sklicuje »Zveza Jugoslov. železničarjev« za dan 3. avgusta t. l. shod, na katerem se ima protestirati proti postopanju g. načelnika c. kr. žel. obrata Gorica drž. kol., inšpektorja Fr. Wieserja.

Ker mi zlasti iz krogov uslužbencev in delavcev dosejati niti pismenim potom, niti ob prilikah avdijskih dni, ki so določeni za vse uslužbence in delavce, niso prihajale nikakšne pritožbe proti imenovanemu funkcionarju, mo-

ram domnevati, da nameravani protest ne izhaja od uslužbencev oziroma delavcev c. kr. državnih avstrijskih železnic.

Ako pa ta domneva ne bi odgovarjala resnici, smatram za svojo dolžnost, da celokupno osebje opozorim na § 18 službenega reda, zadevajoč prepoved hujkanja, zasramovanja predpostavljenih itd., kakor tudi na § 21 službenega reda, ki določa, da se morajo uslužbenci držati službenega ponašanja. Opozorjam s pristavkom, da bi si moral vsakdo, ki bi postopal nasprotno, sam sebi pripisati posledice svojega postopanja.

C. kr. ravnatelj državnih železnic.

A. Galamboš m. p.

»Edinost« piše k temu službenemu ukazu: »Opozorjamo na to slovenske državne poslance, naj spravijo ta samovoljni čin ravnatelja v razgovor v državnem zboru in naj tega moža pouče, da so uslužbenci in delavci avstrijskih državnih železnic avstrijski državljani, katerim nima nihče pravice kršiti njihovih državljan-skih pravic!« Dvorni svetnik Galamboš je res skušal železničarjem kršiti njih državljan-ske pravice s tem, da se je poslužil § 18 službenega reda proti osebju državnih železnic; ta paragraf je v nasprotju z avstrijskimi temeljnimi zakoni; moč na mednarodni podlagi organiziranega železničarstva je železniško upravo prisilila v čast, ko se ni bilo na škodo vsega železničarstva »Zveze Jugoslovanskih železničarjev«, da že leta in leta ni uporabila § 18 službenega reda, da bi preprečila kak železničarski shod.

Ta paragraf je železniška uprava uporabljala v začetku delovanja socialno demokratične železničarske organizacije. Toda ko si je delavstvo v Avstriji priborilo splošno, enako volilno pravico, in ko je tudi železničar začel uživati večji kos pravice kot državljani, se je železniška uprava v tej demokratični dobi še manj upala, kratiti železničarjem njihove državljan-ske pravice. Ta doba parlamentarizma in demokracije je minula. Danes vlada več ali manj prikriti absolutizem in birokratizem. To so tudi pokazale razprave v zbornici o službeni pragmatiki državnih nastavlencev maja, junija in decembra meseca 1912, kjer so »narodne« stranke nezakonite take določbe, ki so oropale državne nastavnice koalicijske pravice, potemtakem ni čuda, če sedaj uporabi kak birokrat § 18 službenega reda železničarjev.

Dvorni svetnik Galamboš opozarja v ukazu osebje tudi na § 21 službenega reda, da morajo uslužbenci nastopati službeno pot in jim zabranjuje vsako delovanje s tujimi osebami proti predpostavljene, oziroma proti predpostavljeni oblasti.

Proti tej določbi so se pregrešile direkcije in železniško ministrstvo nešteto krat. Posredovali so namreč pri direktorjih in pri ministrstvu nešteto krat tajniki železničarskih organizacij in državni poslanci, torej »tuje osebe«, za osebje. Železniška uprava ni poklicala zaradi tega osebja na odgovor. Ministrstvo samo je l. 1908 z železničarskimi organizacijami sklenilo za dobo štirih let pogodbo, v kateri so se uravnale plače, dobe napredovanja železniškega osebja itd. S tem, da je železniška uprava priznala organizacijo kot zastopnico železniškega osebja, je sama razveljavila del § 21, ki določa, da so navezani uslužbenci na službeno pot in ki preprečuje vsako sodelovanje tujih oseb. Dvorni svetnik Galamboš se vzlic temu, da je organizacija železničarjev priznana kot zastopnica železniškega osebja, poslužuje proti železničarjem v sedanji obliki zastarele in deloma od ministrstva po dejstvih razveljavljene § 21, službenega reda. To je značilno za tega okamenlega birokrata.

Dvorni svetnik Galamboš piše v ukazu: »Ker mi zlasti iz krogov uslužbencev in delavcev dosejati niti pismenim potom, niti ob prilikah avdijskih dni, ki so določeni za vse uslužbence in delavce, niso prihajale nikakšne pritožbe proti imenovanemu funkcionarju, moram domnevati, da nameravani protest ne izhaja od uslužbencev, oziroma delavcev c. kr. državnih avstrijskih železnic.«

Pravica pismene ali ustnne pritožbe je za delavce ali uslužbence več ali manj le na papirju. To trditev hočemo dokazati ravno v goriskem slučaju. Vsaka pismena pritožba na ravnateljstvo proti goriskemu načelniku Wieserju gre skozi roke istega načelnika. Delavec se ne more pritožiti na ravnateljstvo zoper svojega

načelnika, ker se boji, da bi se načelnik maščeval, ter ga ob prvi ugodni priliki, n. pr. ob služajnem pomanjkanju dela, odpustil iz službe in s tem pripravil ob kruha.

Nič boljše ni za uslužbenca, kajti tudi on se boji preganjanja, šikaniranja in slabe kvalifikacije od strani svojega načelnika. Če bi se pritožil zoper njega. Iz teh razlogov so redki železničarji, ki bi se upali pritožiti pismeno pri ravnatelju proti svojemu načelniku.

Če pa hoče železničar ustmeno povedati ravnatelju svoje pritožbe, mora postajenačelnika prositi za dopust; če bi železničar hotel v svojem prostem času v Trst k ravnatelju, mora prositi načelnika, da mu sploh dovoli, da se odstrani s postaje. Dalje ga mora prositi za »Geleitschein«; če nima tega, ga dvorni svetnik sploh ne sprejme in je tudi lahko kaznovan. Poleg tega mora uslužbenec povedati načelniku, zaradi kakšne zadeve hoče k ravnatelju in načelnik napiše potem zadevo na »Geleitschein«, tako da je vzeta uslužbenca možnost, pri ravnatelju govoriti o drugi stvari nego o oni, ki je navedena na »Geleitscheinu«.

Še bolj trpi delavec pod tem sistemom. Ako hoče delavec k ravnatelju v Trst, mora plačati stroške za vožnjo; ti znašajo za delavca, ki ni eno leto v službi, iz Gorice v Trst in nazaj 4 krone, če je več ko eno leto pri železnici 2 kroni, od drugega do petega leta 80 vinarjev; šele po petih letih ima pravico do proste vožnje. Če ne razpolaga s postavno določenim prostim mesečnim dnevom, izgubi poleg stroškov za vožnjo še dnino (najmanj 2 krone 60 vinarjev).

Ravnatelj Galamboš pa sprejema osebje le ob torkih. In dostikrat je ravno na ta dan na potovanju. Prejšnji ravnatelj plem. Ruff je določil tri dni v tednu za sprejem osebja, in če se je oglasil kdo tudi druge dneve, ga je sprejel. Tudi »Geleitschein« so bili takrat neznana stvar. A ravnatelj Galamboš je za zmanje železničarje skoraj nedosežen. Vrhu tega pa nimajo železničarji posebnega zaupanja od tega gospoda. Zdi se nam, da dvorni svetnik Galamboš še norce brije iz železničarjev, s tem, da pravi: »da so avdijski dnevi določeni za vse uslužbence in delavce.«

Tedaj vsakdo lahko razume, zakaj »niti pismenim potom, niti ob prilikah avdijskih dni niso prihajale nobene pritožbe proti načelniku Wieserju«.

Toda v »Eisenbahnerju«, v »Železničarju« in v »Jugoslovanskem železničarju« so bile »iz krogov uslužbencev in delavcev že dostikrat pritožbe o krivičnem ravnanju Wieserja«. In to priča, da se dvorni svetnik Galamboš vedoma moti, ko pravi, da ni dobil pismene pritožbe. Galamboš nima pravice, prezirati pritožbe železniškega osebja v glasilih železničarskih organizacij. Kakor posname Galamboš po časopisnih vesteh, da sklicuje ta ali ona železničarska organizacija shod, ravno tako naj posname iz železničarskih glasil pritožbe železničarjev.

Delavce odpustiti iz službe zaradi tega, ker so Slovenci in jih v času take dragine in brezposelnosti pripraviti ob kruh, je v nebo kričeča surovost.

Postopanje toliko dvornega svetnika Galamboša kolikor Wieserja obojamo. Če bi bili železničarji zedinjeni, bi se bili že davno iznebili teh dveh gospodov; toda ne morda zedinjeni le za čas gotove akcije; ker uspešna akcija bi bila mogoča le tedaj, če bi bili železničarji zedinjeni po političnih načelih. Toda to danes še ni mogoče. Narodno »čutečim« in »mislječim« (?) manjka izobrazba posebno v političnih zadevah. Zato so danes še narodno »čuteči« in »mislječi« možakarji. Da bi imeli strokovne organizacije, ki bi bile trajne zveze delavcev enake stroke za izboljšanje delavskega položaja in za preprečitev poslabšanja, tega jim sploh ne priznamo; po dejstvih so podrepaniki meščanstva, najhujšega naravnega nasprotnika delavstva; meščanstvo (posestniki in kapitalisti) je, odkar imamo enako in splošno volilno pravico, prisiljeno, da se obrača do delavnih ljudskih množic, da si z glasovi ljudskih mas zagotovi svojo politično moč in z njo vpliv v zakonodajstvu, na državno upravo v svojo korist proti koristim delavstva. V to svrhu se poslužuje politično neizobraženega dela delavstva, malih kmetov in nastavlencev državnih obratov. Da ostane ljudstvo neizobraženo,

skrbi meščansko časopisje. Da so na »narodni« podlagi organizirani železničarji nesposobni, svoje koristi, svoje najvišje državljanske pravice varovati, dokazujejo s tem, da »opozarjajo slovenske državne poslance, naj spravijo ta samovoljni čin ravnatelja v razgovor v državnem zboru in naj tega moža pouče, da so uslužbenci in delavci avstrijskih državnih železnic avstrijski državljani, katerim nima nihče pravice kršiti njihove državljanske pravice«.

(Dalje prihodnjič.)

Stajersko.

— **Trbovlje.** Danes, ko so se skozi Trbovlje peljali sodruzi kovinarji iz Draždan, jih je pozdravila na kolodvoru lepa množica delavstva z godbo in rdečo zastavo, na kateri je bil še v znak žalovanja za sodrugom Beblom črn trak. Na kolodvoru so se razpostavili sodruzi v vrste in so čakali na prihod vlaka. Ko se je vlak prikazal pri novi pralnici, je godba pričela na kolodvoru igrati socialistično koračnico in tisočeri »Živio«-klici so pozdravljali tovariše. Sodrugi izletniki so metali iz vozov listke z napisom: »Pozdrav od nemške kovinarske organizacije«. Impozantni pozdrav je trajal le par minut, in ko se je vlak zopet skril za hribom, je bil razgovor: Škoda, le škoda, da se vlak ni ustavil.

— **Zahvala.** Podpisana vdova smrtno ponesrečenega sodruga Alojza Lisičarja izrekam tem potom vsem onim, ki so me ob priliki nezgode mojega moža obdarovali, najpristručnejo zahvalo. — Julijana Lisičar.

Koroško.

— **Požar pri Gospe Sveti.** V soboto zvečer je izbruhnil v Gospe Sveti ogenj, ki se je s silno naglico širil. Izbruhnil je ogenj v skednju posestnika Neuwirtha, po domače Brennerja. Kljub temu, da so ogenj takoj zapazili, ga niso mogli omejiti, da si delali gasilci, domačini in letoviščarji z vsemi silami. Ko so uvideli, da grozi ogenj celi sosesčini, so poklicali na pomoč celovške gasilce, ki so pripeljali parno brizgalno. Toda brizgalna ni mogla dosti pomagati, kajti zmanjkalo je vode in delala je komaj eno uro. Tudi gasilci od St. Ruperta, ki so pripeljali s sabo brizgalno z bencin-motorjem, niso mogli razviti svoje moči vsled pomanjkanja vode. Pogorelo je več hiš v starem delu, uničenihi je več zgodovinskih spomenikov. Škoda do sedaj še ni cenjena. O postanku ognja trdijo z gotovostjo, da je bil ogenj zlobno iz maščevalnosti podtaknjen in da je imel požigalec namen, uničiti vso sosesko. Dobili so namreč sumljive neilne stvari tudi na drugih mestih. Pri gašenju je bilo lahko ranjenih več oseb, med temi tudi več letoviščarjev.

Trst.

— **Društvo »Ljudski oder«.** V soboto 30. in v nedeljo 31. t. m. predava v Delavskem domu v Trstu, ulica Madonnina 15, sodrug Etbin Kristan, urednik »Zarje« in sicer:

v soboto, dne 30. avgusta ob 8. In pol zvečer o Avgustu Beblu:

V nedeljo dne 31. ob 4. in pol pop. o predmetu:

Vzroki in posledice balkanske vojne.

Vstopnina k vsakemu predavaeje 20 vin. za osebo. — Letošnjo sezono predavani otvorijo torej s. E. Kristan z dvema aktualnima in zanimivima predmetoma. Za sodrugom E. Kristanom so na vrsti drugi predavatelji, med katerimi tudi nekaj hrvaških in srbskih. Obeta se nam torej letos ena izmed najlepših sezon predavani. Da se pa zvrši, je potrebno, da bodo vsa predavanja dobro obiskana, da delavci in sodruzi podpirajo plemenito delo »Ljudskega odra« gmotno in moralno. V soboto in nedeljo torej vsi na predavanje v Delavski dom.

— **Blazno dejanje ljubosumnega moža.** Peter Ražem se je pred šestimi leti poročil s šestnajstletno Zoe Antonini. Imela sta dva otroka. Zoe mu baje ni bila zvesta, zaradi česar je bil v hiši večer prepri in sta šla končno narazen. Pred kratkim sta se pa zopet sprijaznila in šle skupaj stanovat v ulico della Guardia. Tudi sedaj mu ni bila Zoe posebno zvesta in je imel Peter Ražem zato baje močne priče. Pred štirimi dnevi je prišla v Trst iz Pirana sorodnica

ženo Kvapilovo telo.

Tu se je voz ustavil. Dve slugi pogrebne zavoda sta vzela rakev in jo postavila h grobu. Zemlja in glina okoli je bila opolzla in vlažna.

Hitro je utihnil šum. Čakali so na duhovnika, kateri naj bi molil ob grobu. In v tej tiho, o kateri se je zdelo, kakor da je morala nastati, ob pogledu na preprosto rakev, stoječo samotno na glini, je vzplavala vsem navzočim žalost v dušo. Otokar je neprenehoma gledal v odprto zemljo. Jenšovsky je stiskal ustnice, in Kukla in Bránsky sta kazala tako odkritosrčno žalost, kakor je to mogoče le pri ljudeh kmečkega rodu. Koldinsky je stal sicer navidezno hladen, bled, kakor po navadi, pa i njegove obrvi so se časih stresle.

Ta trenutek je porabil Mikyška in izpregovoril ob rakvi. Od več strani so ga pozivali, ko se je Hanuš, kojega so najpreje prosili, obotavljal, čuteč, kako bi mu bilo težko tu govoriti.

»Bom pa jaz povedal nekaj namesto vas v slovo,« se je bodro oglasil Mikyška. Ognili so se mu iz poti, da bi mogel do groba. Tu se je postavil, resno uprl pogled na pokrov, pokrit z vencem, in potem, ozrši se po vseh okoli, s temnim, a vendar dobro slišnim glasom začel kratek govor.

(Dalje prih.)

Za resnico.

Roman.

Spisal Jožef Laichter.

(Dalie.)

Na preprosti, mehki, s srebrnim bronsom prevlečeni rakvi so ležali trije venci. Enega je darovala Hrubova rodbina, drugega Otokar, za tretjega pa pa darovali Kvapilovi krajin. Ob glavi sta goreli dve sveči, istotako v vznožju.

Ob dveh je prišel duhovnik v črnem pluvijalu in začeli so se obredi. Duhovnik je molil latinske molitve, kropil rakev. Vse je trpelo malo časa in se vršilo monotonsko. Navzočim se je mudilo, drug na drugega so se ozirali. Samo Otokar je stal z očmi uprtimi v tla. Bil je bled in upal. Za časa Kvapilove bolezni je slišal od vseh strani očitjanja, branil se je in opravičeval. Sedaj, ko je Kvapil umrl, mu nihče ni več očital, a njemu je bilo huje vzlic temu nego za časa bolezni. Precej, ko je Kvapil umrl, je dolgo plakal ob mrliču. Potem je hodil po cele dni okrog in ponoči ni imel miru. Spal je nemirno; kadar se je vzbudil, je mislil na Kvapila, tresoč se od groze. In sedaj je stal tu istotako razbuzen. Bal se je, dvigniti oči, v strahu, ali ne gleda kdo nanj. Samo njea izmed vseh

navzočih so pretresale latinske besede duhovnikove, kakor da padajo na njegovo glavo. Kakor da niso molitve za umrlega, ampak njemu veljajoča kletev. Otrplo jih je poslušal, in ko je duhovnik umolknil in nastal šum okrog, so teklo po njegovih licih težke solze.

Služabniki pogrebne zavoda so dvignili rakev in jo odnesli iz sobe v ubog mrtvaški voz, stoječ zunaj na ulici.

Stavitevlevi so počakali z Otilijo, dokler se ni premaknil sprevod; potem pa so šli z dijaki za rakvijo do cerkve.

XXXVI.

Oblačen dan je bil. Mrtvaški voz je naglo ropotal po ulici na Purkinjev trg. Duhovnik je hitro korakal in za duhovnikom skupina kakih trideset dijakov, izmed katerih se je najbolj videla Chládkova postava v kosmatem menčikovju in v stari astrahanki.

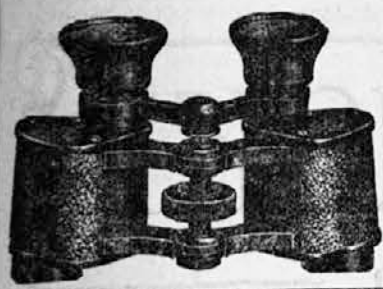
Tako so peljali Kvapila iz Prage. To ni imelo pomena za nobenega izmed tistih ljudi, ki so šli mimo po svojih opravkih ali se peljali v drožkah in na tramvaju. Videli so križ, ki ga je nosil deček, oblečen v višnjeve plašček, videli so revni mrtvaški voz in v vozu rakev. Rakev — nekdo je torej umrl. Da pa v rakvi leži Kvapil, da se je njegovo življenje, katero bi bil šele moral začeti živeti, dokončalo, da je vse, kar

bi bilo lahko in bi moralo biti, v ti rakvi pokopano in na veke zabito — kaj je bilo komu tega mari?

Hanuš je korakal za vozom s sklonjeno glavo. Preteklost se mu je usiljevala in on je razumel, kaj pomenja sedanji trenutek. In drugi so tudi razumeli, vsak po svoje.

Pred cerkvijo na Purkinjevem trgu je duhovnik še enkrat pokropil rakev. Stavitevlevi so se potem vrnili domov, in le dijaki brez duhovnika so spremljali mrliča na Olšane. Voz je časih malo pohitej in dijaki so stopili bolj naglo, zadevaje drug ob drugega.

Mimo polja in samotnih hiš je hitel sprevod k cilju. Za četrte ure so bili za vratmi Olšan-skega pokopališča. Tu med grobi in na gomilah so se bliskali ostanki snega. Pod njega topečimi se, tenkimi plastmi se je prikazovala umazana zemlja. Časih se je kaka noga udrla v sneg in izpod stopali je brizgnila kalna voda. Tu je bilo vse otožno: drevje golo, sivo in črno s skrivljenimi vejami, sivi, enostavni gozd kamnitih nagrobnih spomenikov, kalno, nizko nebo — in mrtvaški voz, hiteč po mrtvih drevoredih kakor pošastna senca. Po nekih ovinkih, na katerih je mali sprevod izginjal kakor izgubljen med samimi grobovi pod nizkimi oboki go-
lih vej in po kamnitih ulicah spomenikov, so prišli do odprtega groba, kamor naj bi bilo polo-

K. JURMAN OPTIK IN ŠPECIALIST Šelenburgova ulica

Optični zavod z električnim obratom. — Aparati, poljska kukala, daljnogledi.
Za prvovrstno tehniko se jamči. — Popravila se izvršujejo v lastni delavnici.

Ženske soproge Ana Maraspin. Prišla je, da zame s seboj oba Ražmova otroka, ki sta bila hrani pri gospe Bizjakovi v ulici Industrija 4. Bizjakova je imela 14letno hčerko Emilijo. Soboto zvečer sta prišli Ražmova soproga in Maraspinova k Bizjakovi in sta jo naprosili, naj dovolila svoji Emiliji, da bi šla spat skupaj s Maraspinovo k Ražmovim ker je morala Ražmova v službo v bolnišnico, kjer je morala vršiti posel strežajke. Reš sta šli mlada Emilija in Maraspinova spat k Ražmovim. Ražmova pa ni šla delat, marveč se je šla sprehajati s svojim ljubimcem, nekim kapitanom paroplovne družbe Tripkovič. Peter Ražem je to tudi slutil in jo je šel iskat po mestu. Zasačil jo je, ko je ravno prihajala s svojim ljubimcem iz kavarne Tomaso na trgu Tomaseo. Vprašal je na to natakarka, ako pozna ono gospo, nakar ji je natakarka odgovorila, da je to ljubica onega kapitana. Tedaj je sklenil Ražem, da se mašuje. Pozno v noč se je vrnil domov, v nadi, da dobi doma tudi ženo. Pogledal je na postelj in je videl, da ni obe nprirani. Na eni je spoznal Maraspinovo. Na drugi pa, kjer je spala mlada Emilija, svojo ženo. Tedaj je udaril Emilijo parkrat s polenom in nato ustrelil vanjo petkrat z revolverjem. Emilija je ostala takoj mrtva. Šele kasneje, ko se mu je zbitril razum, je spoznal svojo zmofo. Z Maraspinovo sta šla na policijo, kjer sta bila zaslišana. Njega so obdržali v zaporu, njo pa izpustili. To je grozen čin blazne ljubosumnosti, ki je gotovo vreden vse obsodbe. Vendar bi priporočali urednikom »Edinosti«, naj si ohranijo pri opisovanju takih reči malo več mirne krvi, ker pač ni treba razvneti že itak preveč razvnetih strasti. Tudi način, kakor je »Edinost« opisala dogodek, je vse obsodbe vreden.

Zadnje vesti.

SRBSKA ARMADA V BELGRADU.

Belgrad, 25. Dopoldne je armada slovesno prikorakala v Belgrad. Ob 9. je prišel prestolonaslednik z generalnim štabom na čelu čet. Župan ga je pozdravil in mu izročil častno sabljo. Potem ga je pozdravil predsednik skupščine. Žene so izročile vojaštvu izvezeno zastavo. Nato so čete odkorakale v mesto. Ob 11. so razkrili Karagjorgjev spomenik. Ko se je kralj vrnil v konak, so čete defilirale. Zvečer je bila bakljada in velik ognjemet in mesto je bilo razsvetljeno.

PAŠIČ in BERCHTOLD.

Belgrad, 26. Pašić se odpelje te dni v Mariborske lazne in bo imel spotoma sestanek z grofom Berchtoldom. Pravijo, da se bosta razgovarjala tudi o sprejemu kralja Petra na dunajskem dvoru in da pride Peter najbrže v jeseni na Dunaj.

PAŠIČ ODSOPI.

Sofija, 26. Bolgarska brzojavna agentura javlja: Grški agentje potujejo po okrajih, ki so pripadli Bolgarski in pozivajo prebivalstvo, naj se izseli, češ da dobi na Grškem zemljišča, ki so ostala brez gospodarja. Izseljenci zažigajo in plenijo bolgarske domove. Strah, ki ga razširjajo Grki, je tako velik, da beže celo Turki na bolgarska tla.

BOLGARSKA IN TURČIJA.

Pariz, 25. »Journal« poroča iz Carigrada, Bolgarska je pripravljena prepustiti Turčiji Odrin, zahteva pa Lozengrad zase. Turčija bi prepustila Bolgarski severni lozengradski okraj, ne pa mesta. Avstrija podpira pogajanja, da bi Bolgarski omogočila zahtevo po Kavali in po izpremembi srbsko-bolgarske meje. Nemčija se medtem trudi za grško-turški sporazum.

TURKI OKUPIRAJO OBAL.

Kelmorajn, 26. »Köln. Ztg.« poroča iz Sofije: Regularne turške čete, infanterija in kavalerija, so večer zasedle Dedegac in Gimildžino, torej vso Egejsko obal, ki je bila z londonsko pogodbo priznana Bolgarski.

GRŠKA IN TURČIJA.

Kelmorajn, 26. »Köln. Ztg.« dobiva od pristojne grške strani zatrdilo, da je turška vlada pripravljena priznati Grkom v Turčiji tudi za naprej vse kapitulacijske predprave, ako ji Grška takoj izroči svojih 47.000 turških vjetnikov, da jih Turčija uvrsti v tracijsko ali armensko armado.

TURŠKI VJETNIKI Z GRŠKEGA.

Dunaj, 26. »Jugoslov. koresp.« javlja iz Carigrada: Po dogovoru z grško vlado se vrne prihodnje dni 47.000 vjetnih turških vojakov z Grškega domov. Čete bodo odpravljene najprej v Derindže, kjer bodo pod nadzorstvom bivšega poveljnika Janine Esad bega na novo oborožene in prepepljene v Tracijo.

BOLGARI V KSANTIJU.

Atene, 26. Bolgari so zasedli Ksanti po podpisu zapisnika. Vse grško in mohamedansko prebivalstvo se je izselilo na Grško. Pri zasedanju mesta so Bolgari izkazali grški zastavi vojaško čast.

KOMISIJA ZA PREISKAVO GROZODEJSTEV.

Belgrad, 25. Mednarodna komisija za preiskavo grozodejstev na Balkanu je dospela sem.

Srbija pa je izjavila, da se mora profesor Meljukov iz Peterburga izključiti iz komisije zaradi njegovega očitno izražane sovraštva do Srbije in srbskega naroda(?) Ker so se pa ostali člani komisije izrekli solidarne z Miljukovom (katerega srbski listi, ko je bil v Srbiji, niso mogli dosti prehyaliti), Srbija pa ne more priznati, da bi bil brez predsodkov, torej sposoben za službo razsodnika, ne more komisija računati na priznanje Srbije.

POGREB ADMIRALA LANJUSA.

Pulj, 25. Danes je bil ponesrečeni podadmiral grof Lanjuš pokopan ob velikanski udeležbi oficijalnih krogov in prebivalstva. Vojaški kondukt je vodil podadmiral vitez Kohen. Potem so sledile čete pod poveljništvom podadmirala Hause; med njimi je bila tudi stoletnja nemške bojne ladje »Goeben«. Krsta je počivala na topniški lafeti, katero je vlekl deset mornarjev in je bila pokrita z bojno zastavo. Za krsto je jahal železni vitez, potem je neki častnik nosil odlikovanja pokojnega, nato so sledili zastopniki avstrijskega cesarja, nemškega cesarja, prestolonaslednika, mornariški poveljnik Haus, nemški admiral Rummeler, podmaršal Schleger, namestnikov zastopnik grof Attems, deželni glavar dr. Rizzi, zastopniki oblasti, častniki in deputacije. Med pogrebom so streljali topovi na stražni ladji »Mars«.

ČEDNA PLAČA.

Dunaj, 26. Tenorist Caruso dobi ob svojem gostovanju na dunajski dvorni operi za vsak večer po 16.000 kron.

UČITELJSKA BEDA.

Praga, 26. Češki listi objavljajo statistiko, po kateri je na Češkem in Moravskem šeststisoč učiteljev brez službe.

POSLANEC LANG UMRL.

Linč, 26. Državni poslanec župnik Lang, ki je zastopal okraj Ried-Mattighofen in pripadal krščansko socialni stranki, je umrl v bolnišnici. Bil je 47 let star.

ZASLEDOVAN PASTOR.

Podmokli, 26. Policija zasleduje pastorka Reuberja iz Meissena, ki je bil tukaj z neko umobolno žensko, kateri je dajal »verski pouk«. Teh lekcij so se udeleževale tudi druge zanešene ženske. Dotična dama je vzela 80.000 mark svojega premoženja s seboj. Pastor je oženjen in ima pet otrok.

SKERLECZ.

Zagreb, 26. Stanje kr. komisarja barona Skerlecza se je tako zboljšalo, da je vsaka nevarnost minila.

STOLETEN POSLANEC.

Budimpešta, 26. Ogrski poslanec Josip Madaros bo jutri sto let star. Prvič je bil izvoljen za poslanca leta 1833. Od 1848. l. naprej je nepretrgoma član parlamenta in zastopa volilni okraj Sarkeresztur. Madaros pripada neodvisni stranki.

POVODNJ.

Bistrica ob Vagi, 26. Dannadan prihajajo vesti o ogromni škodi, ki jo povzroča abnormalno, še vedno trajajoče deževje. V občini Ostava je vodovje izpodjedlo most. Ko so se hoteli prebivalci pred poplavo rešiti v cerkev, se je porušil most. Mnogo ljudi je padlo v vodo. Dva kmeta sta utonila.

ROPARSKI NAPAD V BANKI.

Jablonec, 26. Arhitekt Emil Fügner, ki je v soboto izvršil atentat v tukajšnji hranilnici in posojilnici, je pri zaslišavanju izjavil, da je bil v veliki denarni stiski, ker bi bil moral plačati menico na 3600 K, pa ni mogel nikjer dobiti denarja. Tedaj mu je prišla misel, da bi si ga priskrbel z atentatom. Na svojem begu je vzel Fügner neko listino s seboj, v kateri je bil denar, kuponi in nekoliko menic. Ko ga je množica, ki ga je zasledovala, dobila v roke, mu je bila listnica odvzeta. Bila je poškrabljena s krovjo, ker je strel, ki je bil oddan na blagajnika Löbla, zadell listino in rasil napadalca na levem palcu. Fügner je ogledal tudi druge denarne zavode v Jabloncu, pa se mu ni zdelo prilika nikjer ugodna. Vest o smrti težko ranjenega književnika Karla Hauptvogla je zgrešena. Zdravniki upajo, da mu ohranijo življenje. Stanje blagajničarja Löbla je ugodno. Bil je že zaslišan pri okrajnem sodišču.

KOLERA.

Sarajevo, 26. V Gornjem Demaljevcu se je primeril en smrtni slučaj; v Brčki je en nov slučaj, dva smrtna slučaja sta v Dolnji Skakavi, eden v Gornji Skakavi, en slučaj v Bijeli. V okraju Tuzla so vse šole zaprte.

STAVKA.

London, 26. Desettisoč slikarskih pomočnikov je zaradi plačilnih zahtev ustavilo delo.

VELIKANSKE PONEVERBE.

Peterburg, 26. V žitnem oddelku peterburške komercialne banke so izsledili poneverbe, ki dosega pet milijonov rubljev.

Odgovorni urednik Fran Bartl.

Izdaja in zalaga založba »Zarja«.

Tiska »Učiteljska tiskarna« v Ljubljani.

Iščemo

delovodja

za zgradbena dela na železnici s primernimi študijami in temeljito, daljšo prakso pri železniških gradnjah. Vstop takoj. Ing. J. SKOBERNE & Ing. D. GUSTINCIČ, Trst, via Nuova št. 2.

Pozor!

50.000 parov čevljev!

4 pare čevljev za K 9.—

Zaradi vstavljenja plačil večih velikih fabrik se mi je naročilo, da veliko množino čevljev globoko pod izdelovalno ceno prodam. Prodajam torej radi tega vsakomur 2 para moških in 2 para ženskih čevljev, z zbitimi podplati, rujavo ali črno usnje, jako elegantna najnovejša fazona, velikost po številki. Vsi 4 pari stanejo le K 9.—. Razpošilja se po poizetju. S. URBACH, izvoz čevljev, Krakov, Avstr. št. 62. Zamenja dopustna, tudi denar nazaj.

Naročajte se na Zarjo!

Učiteljska tiskarna

Ljubljana, Frančiškanska ul. 8

Tiskovine za šole, županstva in urade. Najmodernejše plakate in vabila za shode in veselice.

Letne zaključke

za društva.

Najmodernejša uredba za tiskanje listov, knjig, brošur, muzikalij itd.

Stereotipija. Litografija.

Ivan Jax in sin Ljubljana

Dunajska cesta šte. 17

priporoča svojo bogato zalogo

šivalnih strojev

in stroje za pletenje (Strickmaschinen) za rodbino in obrt.

Pisalni stroji Adler.

Vozna kolesa.

Ceniki se dobe zastonj in franko.

Delavske konsumne zadruge

za Trst, Istro in Furlanijo, (registrovana zadruga z omejenim jamstvom)

Za računanje dividend.

Vabi se člane, naj oddajo v dotičnih skladiščih člansko knjižico z izkaznico vlaganja znamk za delež in 20-kronske znamke za dividende za zadružno dobo 1912—1913 (vse v posebni zalepljeni kuverti) proti potrdilu, izpolnjenem od strani uslužbenec, katero potrdilo morajo člani hraniti do dobe, ko se jim knjižice vrnejo.

Priporoča se članom, da vpišejo na kuverti natančno znesek znamk, številko knjižice, ime, priimek, naslov in dan oddaje.

Prazne kuverte se dobe na zahtevanje v zadružnih skladiščih.

Zadnji rok, predpisan za oddajo dividenčnih znamk, je 31. december 1913. Po preteku te dobe se dividende ne bodo več računale.

Člani ne smejo napolniti kuvert z malimi znamkami. Dotične se bodo brez družega odvrnile ter se jih bode moglo zamenjati na račun prihoda nje zadružne dobe.

Prednaznanilo.

Meseca septembra otvori

Peter Kozina & Ko.

(tovarna čevljev v Tržiču na Gorenjskem)

Ljubljana, Breg št. 20 v Cojzovi hiši

lastno prodajalno čevljev.

Varsavana znamka

Pozor! Ker so vžigalice jugoslovansko socialno demokratične stranke že pošlje priporočila se v marljivo odjemanje vžigalice „Arbeiterwille“.
Naroča se jih pri upravi „ZARJE“ v Ljubljani.

Občno konsumno društvo v Trboviah

registrovana zadruga z omejenim jamstvom

priporočila svoje bogato zalogo manufakturnega blaga, vedno svežega špecerijskega blaga kakor tudi otroških oblek, delavskih oblek, srajc, ovratnikov, čevljev itd.

po najnižji ceni.

Vabi se torej cenjene člane, da vse svoje potrebščine nabavljajo v svojem lastnem podjetju. Član lahko postane vsakdo, kateri plača pristopnino in delež v obrokih do 40 kron.

Načelstvo.

Žepni koledar

za slovenske delavce in prometne uslužbenke izide vsako leto v založbi „ZARJE“.

Za letnik 1914. naj se organizacije že sedaj naroče, da ga dobe pravočasno. — Cena mu bo kakor vsako leto K 1.—.

Naroča se pri upravi Zarje v Ljubljani.

Občno konsumno društvo v Idriji

registrovana zadruga z omejenim jamstvom.

Glavna prodajalna v lastni hiši.

Tri filijalke.

Valjšni mlin na lastnem posestvu v Podroteji pri Idriji.

Istotam še dve lastni hiši, gozd in dva travnika. Ima nad 670 članov ter nad pol milijona letnega prometa. Vljudo vabi sl. občinstvo mesta Idrije in okolice na pristop. V svojih prodajalnah prodaja za svoje člane vsake vrste manufakturnega, špecerijskega in drugega blaga po stalnih cenah.

Toči pristna vina in žganja, kupljena naravnost iz vinorodnih krajev.

Društvo sprejema od članov tudi hranilne vloge, ter jih obrestuje po

5%

NAŠI ZAPISKI

Socialistična revija.

Izide na leto dvanaest števk.

Cena:

Za Avstro-ogrsko za vse leto 5 K. — Za Nemčijo 5'80 K, za ostale države 6'40 K. — Za organizirane delavce in dijake 3'60 K. Celi letniki leta 1910., 1911., in 1912. po 2'50 K.

Posamezna številka po 42 vinarjev.

Naročnina se pošilja upravi „Naših Zapiskov“ v Gorici.

ŽENSKI LIST

glasilo socialis ičnega ženstva

Urednica: Alojzija Stebi v Ljubljani.

Izhaja v Ljubljani po enkrat na mesec. Stane na leto 1'20 K. — Posamezna številka 10 vin.

Naroča se pri upravi: Ženski list v Ljubljani.

Priporočamo delavstvu sledeče knjige in brošure, ki jih ima v zalogi

založba „Zarje“ v Ljubljani.

Pripovedni spisi:

Etbin Kristan: Francja in druga. Cena 50 vin.
S. Machar: Magdalena. Preložil dr. Anton Dermota. Cena 2 K.
Hans Kirchsteiger: Pod spovednim pečatom. I. del. Cena 260 K.
Hans Kirchsteiger: Pod spovednim pečatom. II. del. Cena 2 K.
P. Mihalek: Iz rižin življenja. Cena 1 K.
M. Gorkij: Mati. Cena 4 K.
E. Zola: Rim. Prevel Etbin Kristan.

Znanstveni spisi:

Dr. Drag. Lončar: Politično življenje Slovencev.
Dr. Drag. Lončar: Dr. Janez Bleiweis in njegova doba. Cena 1 K.
Dr. Ivan Prijatelj: Prešernov spomenik. Cena 50 vin.
Dr. Ivan Prijatelj: Drama Prešernovega življenja. Cena 40 vin.
Abditus: Občinski socializem.

Agitacijska izdajanja:

— Vojna in socialna demokracija. Cena 30 vin.
— Program socialne demokracije v Avstriji. Cena 6 vin.
— Vun z enako volilno pravico. Cena 4 v.
— Zvišanje duhovniških plač. Cena 10 v.
Etbin Kristan: Primož Trubar in slovensko ljudstvo. Cena 8 vin.
Liberatus: V dobi klerikalizma. Cena 40 v.
— Razprava VII. rednega zbora jugoslovanske soc. dem. stranke. Cena 60 vin.
Oto Bauer: Narodni ali razredni boj. Cena 6 vin.
— Lurška pravljica. Cena 50 vin.
Ljudski oči: Moderni razvoj. Treje predavanja soc. poslancev. Cena 40 vin.

Knjižica časopisa „Naprej“.

Ant. Kristan: Socializm. I. zvezek. Druga izdaja. Cena 20 vin.
Ant. Kristan: Socialna demokracija in kmetstvo. Cena 10 vin.
Ant. Kristan: Zakaj smo socialisti? Cena 14 vin.
K. Marx in Fr. Engels: Komunistični manifest. Cena 40 vin.
L. Wurmund: Katoliško svetovno nazorje in svobodna znanost. Cena 70 vin.
Karl Kautsky: Kdo uničuje proizvodnjo v malem. Cena 30 vin.
Karl Kautsky: Kapitalistični razred. Cena 30 vin.
Karl Kautsky: Proletariat. Cena 30 v.
Karl Kautsky: Razredni boj. Cena 40 v.
Karl Kautsky: Država bodočnosti. Cena 50 vin.
Etbin Kristan: Nevarni socializem. Cena 30 vin.
Etbin Kristan: Strahovi. Cena 30 vin.
Anton Kristan: O konsumnih društvih. Cena 20 vin.
E. Kristan: Narodno vprašanje in Slovenci. Cena 30 vin.

Koledarji:

Žepni koledar za leto 1913. Cena 1 K.
Družinski koledar za leto 1913. Cena 1 K.
Zadružni koledar za leto 1913. Cena 30 vin.
V zalogi so tudi še letniki 1912, 1911, 1910 in starejši.

Naši Zapiski.

Dobe se po 2 K kompletni: 1908, 1909, 1910, 1911, 1912.

„Zarja“:

letniki za leto 1911/12, 1912/13, vezana po 14 kron.

Naročila in pisma je naslavljalati na

Založbo „Zarje“ v Ljubljani.